

Stellig zouden velen met ons liever ook oorspronkelijk Nederlandsche platen gezien hebben, maar dit is een vrome wensch; daartoe moet de belangstelling in natuurstudie in ons kleine landje nog veel, veel grooter worden. Toch is het aantal natuurvrienden al wel zoo aanzienlijk, dat wij den heer Ter Haar veel succes van zijn werk durven voorstellen. H.

De bloem en Hare Geheimen, door Dr. H. J. C. CALKOEN.
Uitgave van C. A. J. van Dishoek te Amsterdam f1.50.

Dit werk zal er stellig weer veel toe bijdragen de bloemenstudie aan te wakkeren en gaande te houden, evenals de Planten-atlas van den zelfden schrijver. Beknopt en duidelijk geeft de heer Calkoen, met tal van voorbeelden, en geholpen door een groot aantal afbeeldingen van bloemen-details, een overzicht van de bloemenbiologie. In 't eerste hoofdstuk wordt den lezers de noodige morphologische kennis van de bloemdeelen aangebracht, in 't tweede de bijzonderheden van de bevruchting. Het derde deel begint met de eigenlijke bloemenbiologie; het heet Bestuiving en behandelt achtereenvolgens, na een historisch overzicht; zelf- en kruisbestuiving, windbloemen en insectenbloemen. In 't 4de hoofdstuk wordt de betrekking tusschen planten en insecten uiteengezet. Daarop volgen nog 80 voorbeelden van bestuiving bij inlandsche bloemen, een bloeikalender en ten slotte nog als toegift:

De bestuiving en de praktijk der imkers; het kweken en uitzaaïen van planten voor honinggewin.

Het is een heel stuk werk; en een goede inleiding in de biologie voor allen die belangstellen in 't bloemenleven, 't verscheen reeds in kleine brokjes in het Tijdschrift voor Land- en Tuinbouw, Nat. Historie, Schoolwandelingen en Heimatkunde. „De Natuur in” Red. P. Teunissen; doch ook hen, die het daarin lazen, zal stellig de schrijver een genoegden gedaan hebben met de uitgave in boekvorm, vooral daar het tevens een uitbreiding is geworden.

H.

Op Excursie, Jaarboekje voor Natuurvrienden door P. Teunissen. Bij denzelfden uitgever. 40 ct.

Dit boekje, vermeld op 't omslag van 't vorige ontvingen wij niet ter kennismaking; doch hetgeen wij er over hoorden en lazen en de naam van den schrijver doen ons

verwachten, dat het een bruikbaar en handig ineengezet boekje zal zijn. Wellicht komen wij er later op terug.

H.

Uitstapjes op Tuinbouwgebied door G. A. Kuijk, Hoofdredacteur van het Nederlandschen Tuinbouwblad. — Te Arnhem bij A. L. van der Meer. — Te bekomen franco thuis f1,25, toe te zenden aan den schrijver te Arnhem.

Beschrijvingen van kweekerijen, buitenplaatsen, hortussen parken en plantententoonstellingen door een zaakkundige, die ze persoonlijk bezocht, ze met het oog van een kenner bekeken en met de warme belangstelling van een vakman doorwandeld heeft.

't Is niet precies het genre van dit blad; wij vereeren vooral de heerlijke *wilde* natuur. Maar evenals de heer Kuijk op menige plaats toont, een open oog te hebben, voor de flora voor dijkbermen en grasvelden, voelen wij voor zijn tropische orchideeën en boomvarens. Trouwens gelijk er maar één natuur is, is er eigenlijk maar één natuurliefde. Onze lezers weten ook wel, hoe reeds meer dan eens in dit blad een cultuurplant een beurt heeft gehad.

Met genoegen hebben wij het werkje doorgelezen, en daarbij de kundige tuinlui, de plantlievende bezitters van buitenplaatsen, de ondernemende kweekers, de smaakvolle leiders van tentoonstellingen bewonderd en soms benijd, en we twijfelen niet, of ieder, die eenige belangstelling heeft voor tuinbouw, zal bij de lezing hetzelfde doen.

Nu en dan wordt men verrast door de mededeeling van een feit, dat alleen aan de ingewijden bekend kan zijn. Hoe bijvoorbeeld op de Gentsche tentoonstelling tal van mooie nummers prijken, die men in de kweekerijen der inzenders daarvoor noch daarna zal vinden: 't is aangekocht of geleend goed, dat de eer der firma op de tentoonstelling moet ophouden.

Niet echter dat de Belgische kweekers maar voor de leus meedoen. Wij lezen o. a. van het etablissement Sander te Brugge (een stad met \pm 200 kweekers), dat 84 kassen van 40 tot 70 M. lengte en 5 tot 8 M. breedte bevat en orchideeën bij honderden tegelijk verkoopt. Tal van verzamelaars zijn in Midden-Amerika voor dit huis werkzaam.

Doch ik wil niet meer aanhalen, maar wensch het werkje belangstellende lezers toe.

J. J.

Vragen en Korte Mededeelingen.

Haagsche Zoölogisch-Botanische Vereeniging.

Deze vereeniging, die in 1898 opgericht is, stelt zich ten doel de studie der Plant- en Dierkunde en de bestudeering der Flora en Fauna in de omstreken van den Haag.

Zij, die wenschen toe te treden tot deze vereeniging, kunnen zich schriftelijk wenden tot den president:

H. A. A. VAN DER LEK,

Laan v. Meerdervoort 236

of tot den Secretaris-Penningmeester:

J. D. NINCK BLOK,

Heemskerkstraat 6.

Ratten en eieren.

In aansluiting met het opstel van Mej. Kriebel in de laatste aflevering van „De Levende Natuur,” kan ik U het volgende mededeelen, dat ik van een kennis van mij vernam, en m. i. een duidelijk bewijs is, dat ook de ratten wel tot de „vernunftige dieren” mogen gerekend worden. Beide te melden handelingen, die ik al eens gelezen had, zijn door mijn zegsman zelf waargenomen; n.l. hoe de ratten het aanleggen, le een ei en 2e koren te vervoeren.

Het eerste werd door de samenwerking van twee ratten verricht. De eene rat pakte het ei tusschen zijn pooten vast, en kon in dezen toestand natuurlijk moeilijk loopen. Daarom was de hulp der tweede rat noodig. Terwijl de eerste op haar rug ging liggen, greep de andere haar met den bek bij den staart vast en sleepte haar zoo naar haar hol.

Ook het vervoeren van koren geschiedde op een zeer eigenaardige wijze. Daartoe drong de rat haar lichaam achterwaarts in het koren, zoodat de korrels tusschen de haren kwamen, daar deze naar achteren zijn gericht. Dan drukte ze de haren stijf op het lichaam, waardoor de kor-

rels werden vastgehouden, en liep de rat zoo met haren last naar de plaats, waar zij dien wilde brengen.

G. te A.

Physalis.

Aan den Heer A. C. Loffelt te den Haag.

Voor eenige jaren geleden zaaide ik hier op hooge droge zandgrond in een zeer warm gedeelte van den tuin, de door den heer van Tubergen te Haarlem in zijn zaad-catalogus bijzonder aanbevolen *Physalis peruviana*. De planten groeiden welig, de vruchten werden rijp, maar het gebruik er van was eene teleurstelling. Zoo versch geplukt of volgens den catalogus, op brandewijn, — velen waren 't er over eens, dat er „niets aan” was. Ik hoorde meer, dat ze door Hollanders in Italië zeer gewaardeerd werden. Kan het koeler klimaat oorzaak zijn, dat ze hier niet smakelijk worden? De heer Van Tubergen ontvangt waarschijnlijk dit zaad toch ook uit 't zuiden. Wat warmte betreft, kon de plant 't moeilijker beter hebben dan hier; in de open lucht ten minste. Bij mij werd de uitgegroeide kelk van deze „cerise en chemise” echter niet rood, maar bleef geelachtig-grijs. Gaarne zoude ik nog eens proeven nemen met deze aardige plant, indien er kans was op gunstiger resultaat. Ze zaait zich gaarne zelf voort, na twee jaar kwam er nog hier en daar een plantje op.

Kan het Emma en Beatrix misschien iets helpen om vogeltjes te leeren kennen, afgaande op hun geluid, indien ik haar medeel, hetgeen ik eens in Duitschland hoorde van den gewonen vink, wiens liedje of slag men daar vertolkte met „Ich, ich-ich-ich-ich-ich bin ein Brautigam”! de rhytmus van het vinkenliedje stemt wel met deze woorden.

Mejuffrouw R.

Paling als middel tegen dronkenschap. Overlevering of waarheid?

In de Jordaan, een der werkmanswijken in Amsterdam, vermaard door het type „Pietje Puck,” die „zijn maal met leuningthee op de een of andere sluis doet, die het mooiste duiveplaat van de heele Leidsche buurt heeft, en die geen klare lust, hetwelk zijn ongeluk wordt genoemd,” en waar men meer liefhebberij voor Neerlandsch fauna en flora aantreft, dan men wel zou denken, getuige de vele volle bloemschuiten, die er in den zomer hun lading kwijtraken, hoorde ik het volgende:

Als daar de een of andere „Swarte Kardoes” (het vrouwen-type) op allerlei wijzen haar overredingskracht heeft uitgeput, om haar „Puckie” van al te groote liefhebberij voor sterken drank te genezen, is er nog één, laatste middel. Ze neemt een levende paling en laat die in jenever zich dood spartelen. Deze vloeistof — zonder de paling — geeft ze haar man te drinken, die daardoor met afkeer voor Schiedam wordt vervuld, of er aan bezwijkt.

Kan iemand hieromtrent inlichtingen verschaffen?

ZIE DEEL VI bl. 118

Nog iets uit de Jordaan. De liefhebberij voor de Neerlandsche fauna uit zich onder meer in 't gebruik van groote hoeveelheden mosselen, zoowel rauw als gaar. Er wordt gezegd, dat daarin een enkele maal „de krab” voorkomt. Het moet een klein diertje zijn, misschien een parasiet van de mossel, dat zich in de keel van de mosseleter zou vasthechten en een gevaarlijke zwelling zou veroorzaken. ZIE BLZ 182

Wat is hiervan aan? PINNOTHERES PISUM

ZIE DEEL VI bl. 118

B. te A.

De tweeslachtige *Lychnis diurna*.

„Hé, behoort de Dag-koekoeksbloem ook tot de tweeslachtigen; ik herinner mij niet, dit gelezen te hebben!” zoo sprak ik tot mij zelve, toen in een bloempje van *Lychnis diurna*, in de onmiddellijke omgeving van Den Haag gevonden, door mij behalve het tiental meeldraden nog een gezwollen lichaampje werd aangetroffen, waarin ik een vruchtbeginsel meende te ontdekken. De plant, die zulke bloemen droeg, ging natuurlijk mede naar huis. Het beknopt leerboek der Plantkunde van Dr. H. Bos er de „Plantenschat” van F. J. van Uildriks en Dr. Vitus Bruinsma werden nageslagen, maar in geen der beide uitgaven wordt

van voorkomende tweeslachtigheid van *Lychnis diurna* gewag gemaakt.

Mij van de gedane vondst geene juiste verklaring kunnende geven, besloot ik mij tot den heer Vitus Bruinsma te wenden, die zoo welwillend was mij terstond het volgende te antwoorden:

„Het lijkt ook mij toe, dat het gezonden bloempje van *Lychnis diurna* wel degelijk meeldraden en stamper bevat. Wij hadden zoo iets nooit opgemerkt en er daarom in ons boekje geen melding van gemaakt. Ook weet ik niet, dat door anderen tweeslachtige bloemen van *L. d.* gevonden zijn. Maar volkomen nieuw is uwe waarneming toch niet, want Kerner von Marilaun zegt in zijn Pflanzenleben (deel II, blz. 274), dat men zoowel van *Lychnis vespertina* als van *L. diurna* nu en dan enkele tweeslachtige bloemen aantreft.”

De heer Vitus Bruinsma ried mij verder, om het geval nog eens nauwkeurig na te gaan — daarbij eenige aanwijzingen voegende als leidraad voor het onderzoek — en om van mijne bevinding eene mededeeling te doen aan *De Levende Natuur*, waarna spoedig blijken zoude, of de aanwezigheid van de tweeslachtige *Lychnis diurna* in ons land al of niet tot de zeldzaamheden behoort. Dezen raad heb ik getracht zoo goed mogelijk op te volgen, hopende dat dit uit het onderstaande blijken moge:

Eenmaal de aandacht op het geval gevestigd zijnde, valt het onderscheid tusschen de *tweehuizige* en de *tweeslachtige* *L. d.* terstond in het oog, omdat de helmknoppen, waarmede de keel der bloem gevuld is en die zelfs daarboven uitkijken, vaalpaars van kleur zijn en stuifmeel in zulk een overvloed ontlasten, dat de plaat der bloembladeren daarmee bestoven wordt. De donkere kleur der helmknoppen draagt niet bij tot verhooging van de schoonheid der bloem, want, terwijl de *tweehuizige* het op de keel staande witte bijkroontje met de lichtgele helmknopjes resp. de witte stijlen zoo mooi tegen het rose der bloembladeren uitkomt, valt het bijkroontje der *tweeslachtige* wegens de donkere kleur der helmknoppen en wegens het verlies zijner witheid als gevolg van het vrijgekomen pollen bijna niet in het oog.

Bij nadere beschouwing en vergelijking blijkt, dat de helmknopjes en -draden van de tweeslachtige bloem forscher gebouwd zijn dan van hare tweehuizige nabestaande.

Geen enkele onderzochte plant met tweeslachtige bloemen droeg tevens eenslachtige. Daarentegen heb ik wel planten met enkel mannelijke bloemen aangetroffen, voorzien van meeldraden, in bouw en kleur overeenkomende met de meeldraden der *tweeslachtige* bloem.

Wat de kelk der tweeslachtige betreft, heeft deze, evenals de vrouwelijk eenhuizige, waarschijnlijk om dezelfde reden, een meer buikigen vorm dan de meeldraadplant van laatstgenoemde. Intusschen kon bij geen enkel exemplaar, als bewijs, dat de eierstok in vrucht veranderd was, zwelling van den eierstok worden waargenomen.

In kleur van kroonbladeren en ontwikkeling der planten is tusschen de twee soorten geen verschil door mij opgemerkt. Bij beiden komen lichter of donker gekleurde bloemen en meer of minder forscher gebouwde planten voor.

De stijlen zijn slechts weinig ontwikkeld en bestaan uit een 5-tal, met het ongewapende oog moeilijker te tellen, korte, fijne, gepunte draden. Een enkele maal is evenwel een stamper met 7 stijltjes door mij gevonden.

Nog dient te worden medegedeeld, dat de helmknoppen reeds tot rijpheid schijnen gekomen te zijn, terwijl de bloem nog in knop is en eindelijk dat mijne vindplaatsen zijn de z.g. Bezuidenhoutsche en Wassenaarsche achterwegen, alsmede tusschen het hakhout langs den grintweg, die uitgaande van het Haagsche bosch, loodrecht staat op den ingang tot het buitengoed „Clingendael”. Op deze plaatsen zijn de besproken planten geen zeldzaamheid.

Indien — zoo schrijft Dr. Vitus Bruinsma mij — blijken mocht, dat de aanwezigheid der tweeslachtige *Lychnis diurna* in ons land niet bekend was, dan hebt gij eene aardige ontdekking gedaan. In dit geval heb ik geluk gehad, want zulk een buitenkansje zal niet iederen beginnening, die in zijne vrije oogenblikken in planten liefheeft, zoo licht te beurt vallen.

Den Haag.

J. G. HUBNER.

Kwartelkoning en Nicandra.

In een Duitsch tijdschrift las ik voor eenige dagen de vogelnaam: „Wiesenknarre,” „Weideratel.” Die naam trof me, daar ik de vorige zomer een paar eieren van genoemde